

**Studijní program Učitelství pro 2. stupeň základních škol, specializace Učitelství pro
2. stupeň základních škol se specializací výchova k občanství**

**Zkouška z předmětu SZZ Učitelství pro 2. stupeň základních škol se specializací výchova
k občanství**

(KSV/0Q2)

(1) Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:

a) KSV/0DO1Z	Demokracie a občanství I
b) KSV/0DO2Z	Demokracie a občanství II
c) KSV/0DO3Z	Demokracie a občanství III
d) KSV/0D1Z	Didaktika výchovy k občanství I
e) KSV/0D2Z	Didaktika výchovy k občanství II

(2) Do zkoušky nejsou zařazeny žádné povinně volitelné předměty.

(3) Zkouška se člení na tyto dílčí součásti:

1. **Občanský a společenskovední základ**
2. **Didaktika výchovy k občanství**

(4) Státní zkouška je ústní, trvá celkem 30 minut (každá dílčí součást státní zkoušky trvá 15 minut), časový úsek 30 minut má student/ka k dispozici celkem na přípravu odpovědí.

V každé součásti státní závěrečné zkoušky odpovídá student/ka na 1 otázku, kterou volí náhodným výběrem z okruhů, jež jsou pro každou součást stanoveny. Po odpovědi na otázku z dílčí součásti **Občanský a společenskovední základ** student/ka plynule přechází k odpovědi na otázku z dílčí součásti **Didaktika výchovy k občanství**. Student/ka zároveň předkládá **v souladu s Opatřením děkana č. 7/2017 o studiu v bakalářských a magisterských studijních programech, čl. 19 odst. 2 portfolio (v tištěné podobě), jehož povinnou součástí jsou záznamy studenta/studentky z průběžné a souvislé pedagogické praxe. Další (nepovinnou) součástí portfolio mohou být certifikáty o absolvování kurzů, workshopů či seminářů vztahujících se ke studovanému oboru.** O výsledku zkoušky rozhodují členové komise, kteří odpovědi na každou otázku z dílčí součásti posuzují podle těchto kritérií: a) vymezení problému, jevu, události, objasnění jeho (její) podstaty, případně příčin a důsledků; b) významné osobnosti, které se zkoumáním problému, jevu, události zasloužily, analýzy jejich koncepcí; c) literatura, relevantní zdroje k danému problému nebo události (případně číselné údaje), jejich analýza, konkrétní příklady; d) logika a úplnost odpovědi, správné užívání odborné terminologie; e) vazba analyzovaného problému, jevu, události na pedagogickou praxi (vazba tématu na RVP/ŠVP, jak o daném tématu pojednávají učebnice výchovy k občanství). Pokud se všichni členové komise jednoznačně neshodnou na výsledné známce ze

zkoušky KSV/0Q2, následuje hlasování, v němž rozhoduje shodný názor alespoň nadpoloviční většiny členů komise, při rovnosti hlasů rozhodne o známce předseda komise.

(5) Pro dílčí součást **Občanský a společenskovední základ** platí tyto tematické okruhy:

1. Přístupy ke studiu dětí a mládeže.
2. Děti a mládež v soudobé společnosti – vybraná témata (rodina, identita, životní styl, vzdělání, práce a volný čas, kriminalita ad.).
3. Děti, mládež a média.
4. Občanská angažovanost a politická participace mladých lidí. Proces formování občanských a politických postojů.
5. Mladí lidé a zpravodajská média: nové vzorce konzumace a jejich důsledky pro občanskou angažovanost a politickou participaci.
6. Klíčové pojmy v politické filosofii (svoboda, rovnost, spravedlnost, lidská práva).
7. Současné teorie spravedlnosti (Rawls, Nozick) v politické filosofii, podoby sociálního státu.
8. Politické ideologie – klasifikace, škály, typologie, formy.
9. Teorie demokracie – dějinný vývoj, formy a modely demokracie.
10. Praxe demokracie – ideologické postoje, geografie demokracie, současné trendy.
11. Povaha politického režimu v ČR – parlamentarismus, rysy poloprezidencialismu, vývojové tendence.
12. Volební a stranické systémy – vliv volebních systémů na podobu stranických systémů, Duvergerovy zákony a jejich kritika, případ ČR.
13. Politická kultura – typologie politické kultury a její aplikace na českém případě.
14. Ústava ČR – složky moci a jejich vztah, moc zákonodárná, výkonná a soudní, pole napětí.
15. Územní samospráva v ČR – úrovně, typy a postavení územních samosprávných celků, jejich kompetence, politický vývoj samospráv.

Součástí zkoušky z Občanského a společenskovedního základu je rovněž diskuse nad **povinně volitelnou literaturou** zadanou k jednotlivým tematickým okruhům. Studenti si ze seznamu povinně volitelné literatury vyberou minimálně jednu publikaci z každé ze tří skupin publikací (skupina pro tematické okruhy č. 1–5, skupina pro tematické okruhy 6–10, skupina pro tematické okruhy 11–15). Součástí odpovědi na zvolenou otázku je pak diskuse nad publikací/publikacemi, kterou/které student/ka z dané skupiny publikací přečetl/a (odpovídá-li např. student/ka na otázku z tematického okruhu č. 3, bude součástí odpovědi diskuse nad publikací/publikacemi ze skupiny pro tematické okruhy č. 1–5). V diskusi bude u studentů

hodnocena podrobná znalost daného díla/děl, schopnost jeho/jejich hodnocení a reflexe v rámci daného oboru, schopnost reagovat na doplňující otázky. Aktuální seznam povinně volitelné literatury Občanského a společenskovedního základu je dostupný na webových stránkách Katedry společenských věd PF JU.

(6) Pro dílčí součást **Didaktika výchovy k občanství** platí tyto tematické okruhy:

1. Vývoj a historické mezníky občanského vzdělávání v Československu a v České republice. Současný stav výuky vzdělávacího oboru Výchova k občanství v České republice.
2. Aktuální vzdělávací dokumenty MŠMT pro základní vzdělávání. Obsahové vymezení vzdělávacího oboru Výchova k občanství v těchto dokumentech.
3. Analýza učebnic výchovy k občanství s aktuální doložkou MŠMT ČR a dalších učebních pomůcek (včetně například dokumentárního filmu) vztahujících se k občanskému vzdělávání a jejich uplatnění ve výuce.
4. Klíčové kompetence a průřezová témata ve vztahu k výchově občanství. Prezentace na konkrétních příkladech (například mediální výchova ve výchově k občanství).
5. Implementace projektového vyučování ve výchově k občanství. Prezentace na konkrétních příkladech.
6. Implementace zážitkového/prožitkového učení ve výchově k občanství. Prezentace na konkrétních příkladech.
7. Implementace kritického myšlení ve výchově k občanství. Prezentace na konkrétních příkladech.
8. Implementace problémového vyučování ve výchově k občanství. Prezentace na konkrétních příkladech.
9. Kritická místa ve výchově k občanství – kontroverzní témata, tabuizovaná témata, formy a metody při výuce těchto témat. Prezentace na konkrétních příkladech.
10. Charakteristika vzdělávacího oboru Výchova k občanství, cíle, obsahové zaměření, očekávané výstupy. Prezentace na konkrétních příkladech.
11. Člověk ve společnosti – vzdělávací obsah vzdělávacího oboru RVP pro základní vzdělávání, očekávané výstupy, obsahové zaměření učiva. Výběr konkrétního tématu pro plánovanou vyučovací jednotku, formulace cílů, návrh koncepce vyučovací jednotky, časové rozvržení, základní vzdělávací aktivita, její forma, plánované metody, evaluace.
12. Člověk jako jedinec – vzdělávací obsah vzdělávacího oboru RVP pro základní vzdělávání, očekávané výstupy, obsahové zaměření učiva. Výběr konkrétního tématu pro plánovanou vyučovací jednotku, formulace cílů, návrh koncepce vyučovací jednotky, časové rozvržení, základní vzdělávací aktivita, její forma, plánované metody, evaluace.
13. Člověk, stát a hospodářství – vzdělávací obsah vzdělávacího oboru RVP pro základní vzdělávání, očekávané výstupy, obsahové zaměření učiva. Výběr konkrétního tématu pro

plánovanou vyučovací jednotku, formulace cílů, návrh koncepce vyučovací jednotky, časové rozvržení, základní vzdělávací aktivita, její forma, plánované metody, evaluace.

14. Člověk, stát a právo – vzdělávací obsah vzdělávacího oboru RVP pro základní vzdělávání, očekávané výstupy, obsahové zaměření učiva. Výběr konkrétního tématu pro plánovanou vyučovací jednotku, formulace cílů, návrh koncepce vyučovací jednotky, časové rozvržení, základní vzdělávací aktivita, její forma, plánované metody, evaluace.

15. Mezinárodní vztahy, globální svět – vzdělávací obsah vzdělávacího oboru RVP pro základní vzdělávání, očekávané výstupy, obsahové zaměření učiva. Výběr konkrétního tématu pro plánovanou vyučovací jednotku, formulace cílů, návrh koncepce vyučovací jednotky, časové rozvržení, základní vzdělávací aktivita, její forma, plánované metody, evaluace.

Tematické okruhy nemusí být shodné s otázkami, na které student/ka odpovídá.

(7) Doporučená literatura:

Cabada, Ladislav – Kubát, Michal. *Úvod do studia politické vědy*. Praha: Eurolex Bohemia 2004.

Fiala, Petr – Strmiska, Maxmilián. *Teorie politických stran*. Brno: CDK 2009.

Furlong, Andy. *Youth Studies: An Introduction*. London: Routledge 2013.

Heywood, Andrew. *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing 2004.

Hloušek, Vít – Kopeček, Lubomír. *Politické strany*. Praha: Grada 2010.

Hubálek, Tomáš a kol. *Vývoj občanského vzdělávání a etické výchovy*. Praha: Epoque 2017

Kis, János. *Současná politická filozofie*. Praha: Oikoymenh 1997.

Klíma, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix 1998.

Leonard, Madeleine. *Sociology of Children, Childhood and Generation*. London: Sage 2015.

Linek, Lukáš a kol. *Občanství a politická participace v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) 2017.

Lorenz, Astrid – Formánková, Hana (eds.). *Politický systém Česka*. Brno: CDK 2019.

Petty, Geoff. *Moderní vyučování*. Praha: Portál 2013

Pšejja, Pavel. *Stranický systém České republiky*. Brno: CDK 2005.

Říchová, Blanka. *Komparace politických systémů I. a II.* Praha: VŠE 2009.

Sartori, Giovanni. *Strany a stranické systémy*. Brno: CDK 2005.

Shapiro, Ian. *Morální základy politiky*. Praha: Karolinum 2018.

Staněk, Antonín – Mezihorák, František. *Výchova k občanství pro 21. století*. Praha: SPVH 2008

Sekerák, Marián. *Modely a teorie demokracie*. Brno: CDK 2021.

Smolík, Josef. *Subkultury mládeže: sociologické, psychologické a pedagogické aspekty*. Brno: Mendelova univerzita 2017.

Stearns, Peter. *Childhood in World History*. Third Edition. New York: Routledge 2017.

Swift, Adam. *Politická filozofie. Základní otázky moderní politologie*. Praha: Portál 2005.

Ševčíková, Anna a kol. *Děti a dospívající online. Vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada 2014.

Valeš, Lukáš. *Dějiny politických teorií*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk 2007.

Valkenburg, Patti – Piotrowski, Jessica. *Plugged in: How media attract and affect youth*. New Haven: Yale University Press 2017.

Vodička, Karel. Cabada, Ladislav. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. Praha: Portál 2007.

Wasburn, Philo – Adkins Covert, Tawnya (eds.). *Making Citizens: Political Socialization Research and Beyond*. Cham: Palgrave Macmillan 2017.